

POLSKA AKADEMIA NAUK
WYDZIAŁ NAUK ROLNICZYCH, LEŚNYCH
I WETERYNARYJNYCH

ZESZYTY PROBLEMOWE
POSTĘPÓW
NAUK ROLNICZYCH

ZESZYT 548
CZĘŚĆ I

WSPÓŁCZESNE PROBLEMY
GOSPODARKI WODNEJ
I EKSPLOATACJI SYSTEMÓW
MELIORACYJNYCH

WARSZAWA 2010

AKTUALNE PROBLEMY FUNKCJONOWANIA SPÓŁEK WODNYCH NA PRZYKŁADZIE DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI WODNEJ MELIORACJI NIZIN OBRZAŃSKICH

Jerzy Bykowski, Czesław Przybyła

Katedra Melioracji, Kształtowania Środowiska i Geodezji,
Uniwersytet Przyrodniczy, Poznań

Wstęp

Zgodnie z obowiązującym prawem, spółki wodne oraz związki wałowe są organizacjami, które działając na zasadzie „non profit”, zrzeszają osoby fizyczne lub prawne w celu zaspokajania potrzeb w dziedzinie gospodarowania wodami, wskazanych ustawą [PRAWO WODNE 2001]. Do podstawowych zadań spółek wodnych, obok budowy nowych, należy zatem przede wszystkim utrzymanie i obsługiwanie istniejących urządzeń melioracji szczegółowych, stanowiące techniczne i organizacyjne zabezpieczenie właściwej ich eksploatacji [GRUSZCZYŃSKI i in. 1996a]. Zadania takie mogą jednak być realizowane poprzez zapewnienie odpowiednich warunków funkcjonowania spółek wodnych [CIEPAJ 1989]. Nazwa spółki wodne powstała z tłumaczenia niemiecko-języcznego terminu austriackiego prawa wodnego „WASSERGENOSSENSCHAFT”. Na początku, po uchwaleniu polskiej ustawy wodnej, zgłaszano pewne zastrzeżenia co do poprawności tego tłumaczenia, proponując zastąpienie nazwy „spółka wodna” innymi określeniami: „związek wodny” albo „stowarzyszenie wodne”, jednakże krytyka ta nie uzyskała aprobaty i nie spotkała się ze specjalnym zainteresowaniem [PACZUSKI 2006].

Celem pracy była analiza aktualnych warunków prawnych, technicznych, organizacyjnych i finansowych funkcjonowania spółek wodnych, na przykładzie działalności Spółki Wodnej Melioracji Nizin Obrzańskich. W pracy przeprowadzono również analizę zakresu rzeczowego robót konserwacyjnych na podstawie planów oraz sprawozdań z ich wykonania przez Spółkę Wodną Melioracji Nizin Obrzańskich w latach 1997–2006, na tle potrzeb i zaleceń technicznych. Analizą objęto urządzenia melioracji podstawowych i szczegółowych funkcjonujących na terenie działania Spółki.

Wyniki

System melioracyjny doliny Obry, którego początki funkcjonowania sięgają pierwszej połowy XIX wieku, charakteryzuje się gęstą siecią kanałów i rowów melioracyjnych (średnio około 90 m·ha⁻¹), często o niewielkich przepływach wody i spadkach dna.

Prekursorem obecnie funkcjonującej Spółki Wodnej Melioracji Nizin Obrzańskich było utworzone z inicjatywy rolników wielkopolskich Towarzystwo Melioracji Nadobrzezańskich. Towarzystwu – w dniu 16 sierpnia 1842 roku – został nadany statut w formie "Ogólnej ordynacji dotyczącej kanałów i rowów celem melioracji Nadobrzezańskiego Łęgu, położonego w obwodzie regencji poznańskiej", podpisany przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma. Pierwszym dyrektorem Towarzystwa został Stanisław Chłapowski z Czerwonej Wsi, a od 1850 roku sam generał Dezydery Chłapowski z Turwi, znany z wprowadzania nowoczesnych metod gospodarowania w rolnictwie [ŁAWECKI 1992; PALUCH 2006].

Obecnie, jak inne spółki, których w Polsce funkcjonuje około 300 [GUS 2008], Spółka Wodna Melioracji Nizin Obrzańskich realizuje swe podstawowe cele na podstawie ustawy Prawo Wodne z 2001 roku (dział VII – Spółki wodne i związki wałowe). Według stanu z końca 2006 roku, eksploatuje urządzenia melioracyjne zlokalizowane na powierzchni 22,3 tys. hektarów, w 3 obwodach (powiatach), obejmujących 9 gmin: Kościan, Czempień, Krzywiń, Przemęt, Wolsztyn, Siedlec, Rakoniewice, Kamieniec oraz Wielichowo (tab. 1).

Tabela 1; Table 1

Struktura organizacyjna oraz struktura użytkowania użytków
na obszarze działania Spółki Wodnej Melioracji Nizin Obrzańskich (2006)

Organizational and agricultural land use structure in the area
of the water company of the Obra Lowlands reclamation systems (2006)

Obwód District	Gminy Communes	Powierzchnia Area (ha)	Struktura użytkowania terenu Structure of land use (%)		
			grunty orne arable land	użytki zielone grassland	lasy forests
Kościan	Czempień Kościan Krzywiń	11 572,30 (51,8%)	61	26	13
Grodzisk	Kamieniec Rakoniewice Wielichowo	7 285,65 (32,6%)	53	23	24
Wolsztyn	Przemęt Siedlec Wolsztyn	3 476,05 (15,6%)	42	28	30

Analizy wykazały zróżnicowaną strukturę użytkowania terenu w poszczególnych obwodach (powiatach), przede wszystkim w odniesieniu do lasów (od 13 do 30%) oraz gruntów orných (od 42 do 61%). Na zbliżonym poziomie występują tu natomiast użytki zielone, stanowiące od 23 do 28% ogólnej powierzchni terenu (tab. 1). Gleby użytków rolnych w przeważającej mierze (82%) obejmują średniej i słabej jakości III, IV i V klasy bonitacyjnej, przy czym aż 18% gleb jest klasy VI.

Regulację stosunków powietrzno-wodnych na rozpatrywanym obszarze ma zapewnić system melioracyjny, którego trzon stanowi aktualnie 724 km cieków i kanałów utrzymywanych z budżetu państwa urządzeń melioracji podstawowych wraz z siecią rowów melioracji szczegółowych, o łącznej długości 1917 kilometrów.

Tabela 2; Table 2

Nakłady finansowe poniesione na konserwację sieci rowów melioracyjnych Nizin Obrzańskich w latach 1997–2006
 Financial outlays for the conservation of drainage ditches in the areas of the Obrza Lowland in the years 1997–2006

Rok Year	Środki finansowe; Funds										Wskaźnik inflacji (%)
	nakłady ze składek; financial outlays			dotacja budżetowa governmental subvention%		razem; total					
	tys. PLN thous. PLN (%)	średnia składka mean financial contribution (PLN·ha ⁻¹)	% składki w sto- sunku do roku pop- rzedniego* increase compared to preceding year (%)*	tys. PLN thous. PLN (%)	% w stosunku do roku poprzedniego increase compared to preceding year (%)*	tys. PLN thous. PLN	% w stosunku do roku poprzednie- go* increase compared to preceding year (%)*				
1997	356,8 (80,0)	16,33	121	89,3 (20,0)	109	446,1	128				114,9
1998	310,6 (75,4)	19,12	117	101,6 (24,6)	114	412,2	92				111,8
1999	394,1 (79,9)	19,27	101	99,0 (20,1)	97	493,1	120				107,3
2000	315,4 (84,9)	19,93	103	56,2 (15,1)	57	371,6	75				110,1
2001	314,3 (91,0)	19,08	96	31,1 (9,0)	55	345,4	93				105,5
2002	433,9 (93,2)	22,78	119	31,5 (6,8)	101	465,4	135				101,9
2003	435,4 (92,3)	24,14	106	36,1 (7,7)	114	471,5	101				100,8
2004	483,3 (94,1)	23,66	98	30,3 (5,9)	84	513,6	109				103,5
2005	510,2 (94,7)	23,98	101	28,5 (5,3)	94	538,7	105				102,1
2006	515,3 (94,5)	23,64	99	30,0 (5,5)	105	545,3	101				101,1
średnia Mean	406,9 (88,4)	21,19	106	53,4 (11,6)	93	460,3	106				105,9

* rok poprzedni = 100%; previous year = 100%

Zgodnie obowiązującym prawem [PRAWO WODNE 2001], urządzenia melioracji szczegółowych są utrzymywane przez użytkowników mogących się zrzeczać w spółki wodne, a finansowanie robót odbywa się ze składek i innych świadczeń członków oraz osób fizycznych i prawnych korzystających z działalności lub urządzeń spółki, nie będących jej członkami. Część zadań jest finansowana ponadto z zysków z działalności gospodarczej prowadzonej przez spółkę jak i pomocy udzielanej przez państwo i jednostki samorządu terytorialnego oraz darowizn i dotacji innych osób prawnych lub fizycznych.

Dane zawarte w tabeli 2 wskazują, że w latach 1997–2006 średni roczny budżet Spółki Wodnej Melioracji Nizin Obrzańskich systematycznie wzrastał, z 446,1 tys. do kwoty 545,3 tys. złotych. Średni wzrost budżetu w stosunku do roku poprzedniego wyniósł jednak zaledwie 106%, co odpowiada średniemu wskaźnikowi inflacji, obliczonemu dla analizowanego okresu (105,9%). Na łączny budżet spółki złożyły się w 88,4% składki członków i zaledwie w 11,6% dotacja budżetowa. Należy ponadto podkreślić, że w okresie 2001–2006 pomoc państwa w utrzymaniu urządzeń systematycznie malała nie przekraczając 10% budżetu spółki, by w 2006 roku osiągnąć symboliczny niecały 6%. Analizy ekonomiczne przeprowadzone przez MANTEUFFELA-SZOEGE i INTEREWICZA [1995] wykazały, że stan techniczny rowu melioracyjnego jest ściśle związany z nakładami finansowymi, ponoszonymi na jego konserwację. Współczynnik korelacji pomiędzy wydatkami na konserwację i średnią oceną stanu technicznego rowów melioracyjnych, wyniósł bowiem 0,9. Do podstawowych robót konserwacyjnych wykonywanych na sieci kanałów i rowów melioracyjnych zaliczamy: koszenie roślin na skarpach oraz w dnie, odmulanie koryta oraz udrażnianie budowli zlokalizowanych na rowach. Sprawą niezmiernie ważną jest wykonywanie tych robót w odpowiednich cyklach i miesiącach, co stwarza dogodne warunki ochrony flory i fauny w korycie i na pasach przybrzeżnych [BONDAR-NOWAKOWSKA, DEJAS 2004]. Częstotliwość prowadzenia robót konserwacyjnych powinna być następująca [GRUSZCZYŃSKI i in. 1996b]:

- koszenie roślinności na skarpach i w dnie rowu – dwa razy do roku w terminach: od 20 maja do 30 czerwca i od 15 do 30 września,
- usuwanie roślinności wodnej i podwodnej – raz do roku,
- odmulenie dna rowów – na gruntach organicznych co dwa lata, na gruntach mineralnych co trzy lata.

Posiadane środki finansowe nie pozwoliły niestety, na przeprowadzenie konserwacji sieci kanałów i rowów melioracyjnych Nizin Obrzańskich, zgodnie z wymaganiami technicznymi (tab. 3). W latach 1997–2006 Spółka Melioracyjna Nizin Obrzańskich wykonywała rocznie koszenie rowów średnio na długości około 43 kilometrów, co stanowi zaledwie 2,2% ewidencyjnej długości. Odmulanie rowów przeprowadzano natomiast średnio rocznie na długości około 135 km, co z kolei stanowi 7,0% ich długości ewidencyjnej. Przy dotychczasowym zakresie robót, statystycznie każdy ewidencyjny kilometr rowów melioracyjnego systemu Nizin Obrzańskich, był zatem objęty konserwacją, nie częściej jak raz na 10 lat.

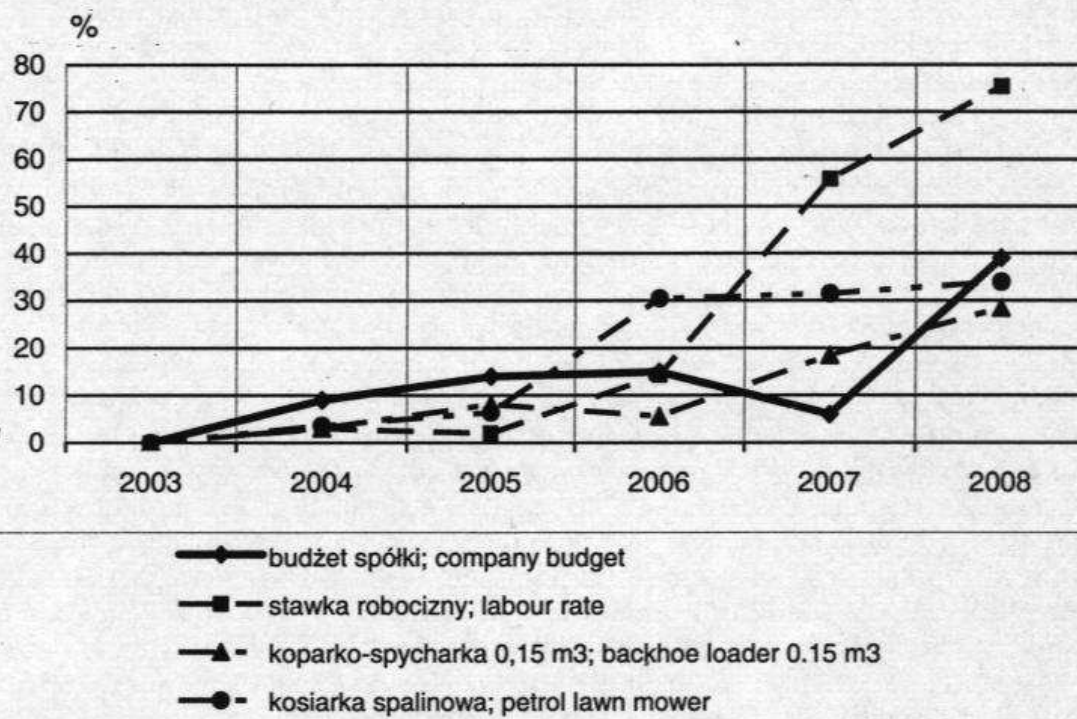
Wyraźnej poprawy w zakresie finansowania Spółki Melioracyjnej Nizin Odrzańskich nie przyniosło również przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. Jak wynika z analizy rysunku 1, w latach 2003–2008 sumaryczny wzrost stawki robocizny kosztorysowej w robotach inżynierskich (rok do rok) wyniósł aż 76%, a wzrost cen najmu podstawowych urządzeń stosowanych w konserwacji – 29% w przypadku koparko-spycharki i 33% w przypadku kosiarki spalinowej.

Tabela 3; Table 3

Zakres rzeczowy robót konserwacyjnych wykonanych w latach 1997–2006
na sieci rowów melioracyjnych Nizin Obrzańskich

Range of conservation works carried out in the years 1997–2006
in the network of drainage ditches in the Obra Lowland

Rok; Year	Rowy melioracyjne; Ditches			
	koszenie; mowing		odmulanie; desludging	
	km	% długości; % of length	km	% długości; % of length
1997	13,9	0,7	168,9	8,9
1998	35,9	1,9	159,0	8,3
1999	12,2	0,6	141,8	7,4
2000	2,5	0,2	123,6	6,5
2001	14,4	0,8	115,0	6,0
2002	5,2	0,3	129,4	6,8
2003	104,2	5,4	118,5	6,2
2004	85,6	4,4	123,1	6,4
2005	77,8	4,1	131,2	6,8
2006	77,1	4,0	134,9	7,0
Srednia; Mean	42,9	2,2	134,5	7,0

Rys. 1. Krzywe sumowania przyrostu budżetu spółki oraz wzrostu wybranych cen czynników produkcji w procentach w stosunku do roku poprzedniego, w latach 2003–2008

Fig. 1. Increase of company budget and some chosen factors of production proportional to previous year, in the years 2003–2008

W tym samym okresie budżet analizowanej spółki wodnej wzrósł o 39%, przy czym należy pamiętać, że znaczna część robót konserwacyjnych, ze względu na specyfikę, jest nadal wykonywana ręcznie. Należy też odnotować, że z powodu niedostatecznej ilości środków finansowych i związanego z tym znacznego ograniczenia zakresu prowadzonych robót konserwacyjnych, część szczególnie specjalistycznych maszyn jest wykorzystana w spółce w niewielkim zakresie i tak przykładowo, kosiarki pływające przez 1 miesiąc na 8 możliwych. By poprawić sytuację finansową oraz znaleźć front robót dla maszyn, spółka na zasadach pełnej konkurencji bierze udział w przetargach na roboty konserwacyjne urządzeń melioracji podstawowych.

Dyskusja

Urządzenia i systemy melioracyjne stanowią ważny element infrastruktury technicznej państwa. Obok funkcji środowiskowej czy produkcyjnej w rolnictwie, spełniają one bowiem również istotną rolę w ochronie przeciwpowodziowej [MARCILONEK i in. 1995; PRZYBYŁA, SZAFRAŃSKI 2004; NYC, POKŁADEK 2007]. W związku z nasilaniem się anomalii pogodowych i zwiększenia częstotliwości pojawiania się zjawisk ekstremalnych (gwałtownych powodzi lub długotrwałych susz), rola i znaczenie urządzeń melioracyjnych będzie z pewnością wzrastać w najbliższych latach. Warunkiem koniecznym uzyskania zakładanych efektów melioracji jest jednak właściwa eksploatacja urządzeń. Na poprawną eksploatację składa się obsługa oraz przede wszystkim konserwacja (utrzymanie), która jest technicznym i organizacyjnym zabezpieczeniem właściwej obsługi [GRUSZCZYŃSKI i in. 1996a]. Na znaczenie prawidłowego utrzymania urządzeń melioracyjnych może wskazywać fakt, że na gruntach ornych Wielkopolski główną przyczyną utraty sprawności urządzeń drenarskich były zaniedbania w zakresie prac konserwacyjnych [KOSTURKIEWICZ, BYKOWSKI 1991; BYKOWSKI i in. 2001]. Jednostkami organizacyjnymi, powołanymi do zapewnienia właściwej eksploatacji urządzeń melioracji szczegółowych są spółki wodne. Na podstawie przedstawionych powyżej analiz można stwierdzić, że w ostatnich latach nie wywiązują się z tego zadania. Zakres robót konserwacyjnych w przypadku analizowanej Spółki Melioracyjnej Nizin Obrzańskich pokrywał w ostatnich dziesięciu latach zaledwie 10% potrzeb. Jak wskazują dane Najwyższej Izby Kontroli [NIK 2004], podobny stan dotyczy obszaru całej Polski. Jako jeden z głównych powodów można wskazać niedostateczną ilość środków finansowych przeznaczanych na roboty konserwacyjne. Zbyt mała w stosunku do potrzeb jest nie tylko składka uchwalana przez członków spółki ale istotnym problemem jest jej ściągalność szacowana na 70–80%, a w niektórych rejonach nawet zaledwie na poziomie 50%. Muszą zatem zostać zaktywizowane zarówno jednostki samorządu terytorialnego, a w szczególnych przypadkach urzędy skarbowe, mogące wpłynąć na wysokość jej uchwalenia i poprawę ściągalności. Oddzielnym problemem jest też stopień pomocy państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego w dofinansowaniu działalności spółek. Analizy wykazały, że dotacje dla Spółki Melioracyjnej Nizin Odrzańskich w latach 1997–2006 systematycznie malały i wynosiły średnio rocznie niecałe 12% budżetu (od 5,5 do 20,1%). Organy państwowe i samorządowe muszą wyraźnie wskazać, czy są zainteresowane funkcjonowaniem infrastruktury wodno-melioracyjnej i czy prześlą środki na pomoc w jej utrzymaniu, tym bardziej, że spółki wodne nie

mogą liczyć na dotacje unijne do statutowej działalności. Skutkiem zaniedbań w utrzymaniu jest bowiem przyspieszone zużycie techniczne urządzeń melioracyjnych a perspektywą, nieuniknioną – znacznie kosztowniejsza ich odbudowa, mogąca przywrócić sprawność funkcjonowania. Na pilną potrzebę odtworzenia oraz aktywizacji działania spółek wodnych z udziałem pomocy państwa i jednostek samorządu terytorialnego zwracają też uwagę autorzy opinii Sekcji Głównej Melioracji i Ochrony Środowiska SITWM [KACA i in. 2009].

Przy stosunkowo wysokich stawkach robocizny oraz niewielkiej wydajności robót konserwacyjnych wykonywanych technologią ręczną, godnym odnotowania jest projekt opracowania nowego urządzenia wielozadaniowego, w tym również do konserwacji i odbudowy cieków i kanałów melioracyjnych. Projekt realizowany od 2009 roku w Przemysłowym Instytucie Maszyn Rolniczych w Poznaniu zakłada opracowanie technologii mechanicznego kształtowania rowów i kanałów melioracyjnych w celu ich udroźnienia, przy pomocy odpowiedniego urządzenia roboczego (tzw. kombajnu). Kombajn będzie jednostką samojezdną poruszającą się w przekroju poprzecznym rowu i zostanie wyposażony w zespoły robocze, również do wykonywania podstawowych prac konserwacyjnych, do których należy usuwanie roślinności i odmulanie [PIMR 2009]. Urządzeniem jest zainteresowanych wiele spółek wodnych, a z uzyskanych informacji wynika, że to prototypowe urządzenie będzie testowane również na terenie działalności Spółki Melioracyjnej Nizin Odrzańskich.

Literatura

BONDAR-NOWAKOWSKA E., DEJAS D. 2004. *Kształtowanie wydajności robót konserwacyjnych w ciekach*. Roczn. AR w Poznaniu, Mel. i Inż. Środ. 25: 9–14.

BYKOWSKI J., SZAFRAŃSKI CZ., FIEDLER M. 2001. *Stan techniczny i uwarunkowania ekonomiczne eksploatacji systemów melioracyjnych*. Zesz. Nauk. Wydz. Bud. i Inż. Środ. Politechniki Koszalińskiej Nr 20, Inżynieria Środowiska: 715–723.

CIEPAJ M. 1989. *Spółki wodne w systemie gospodarki wodnej*. Wyd. WSI w Opolu, Studia i Mon. 27: 168.

GRUSZCZYŃSKI J., KWAPISZ J., ŁOKAS M., VOGELGESANG J., WOŹNIAK A. 1996a. *Ocena efektywności procesu eksploatacji systemów nawadniająco-odwadniających*. Zesz. Nauk. AR w Krakowie, Technika Rolnicza 14: 19–40.

GRUSZCZYŃSKI J., KWAPISZ J., WOŹNIAK A. 1996b. *Bilansowanie rocznych nakładów na konserwację obiektów nawadniająco-odwadniających*. Zesz. Nauk. AR w Krakowie, Technika Rolnicza 14: 67–81.

GUS 2008. *Rocznik Statystyczny*.

KACA E., NYC., JĘDRYKA E., LIPIŃSKI J. 2009. *Gospodarka wodna na obszarach wiejskich w ocenie Sekcji Głównej Melioracji i Ochrony Środowiska SITWM*. Wiad. Mel. i Łąk. 2: 54–59.

KOSTURKIEWICZ A., BYKOWSKI J. 1991. *Konserwacja i sprawność działania urządzeń drenarskich*. Roczn. AR w Poznaniu, CCXXIV: 33–39.

ŁAWECKI J. 1992. *150 lat działalności Spółki Wodnej Melioracji Nizin Obrzańskich w Poznaniu*. Poznań: 31.

MANTEUFFEL-SZOEGE H., INTEREWICZ A. 1995. *Eksploatacja systemów melioracyjnych*

w świetle monitoringu ekonomicznego w latach 1987–1992. *Wiad. Mel. i Łąk.* 3: 122–125.

MARCILONEK S., KOSTRZEWA S., NYC K., DRABIŃSKA A. 1995. *Cele i zadania współczesnych melioracji wodnych*, w: *Ekologiczne aspekty melioracji wodnych*. L. Tomiałojć (Red.), Wyd. Instytutu Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 71–84.

NIK 2004. *Informacja o wynikach kontroli realizacji przez administrację publiczną zadań w zakresie małej i dużej retencji*. Warszawa, sierpień, 2004 roku: 97.

NYC K., POKLADEK R. 2007. *Celowość i kierunki rozwoju melioracji w Polsce*. *Wiad. Mel. i Łąk.* 3: 101–105.

PACZUSKI R. 2006. *Spółki wodne – cele, zadania, prawne podstawy organizacji oraz perspektywy ich rozwoju w kontekście zachodzących zmian*. Agencja TNOiK Toruń: 109 ss.

PALUCH J. 2006. *Wielkopolskie spółki wodne 1842–1918*. Zakład Poligraf.-Wydawn. M-Druk, Wągrowiec: 562 ss.

PIMR 2009. *Technologia i nowej generacji urządzenie wielozadaniowe do regeneracyjnego kształtowania otwartych cieków wodnych*. Wniosek w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka, 2007–2013. Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych w Poznaniu. Maszynopis: 144.

PRAWO WODNE 2001. Dz. U. Nr 115 poz. 1229, wraz z późniejszymi zmianami.

PRZYBYŁA CZ., SZAFRAŃSKI CZ. 2004. *Problemy gospodarowania wodą w rolnictwie Wielkopolski*. IMUZ, Woda–Środowisko–Obszary Wiejskie 4, 2a(11): 25–38.

Słowa kluczowe: systemy melioracyjne, eksploatacja, nakłady finansowe

Streszczenie

Celem pracy była analiza aktualnych warunków prawnych, technicznych, organizacyjnych i finansowych funkcjonowania spółek wodnych, na przykładzie działalności Spółki Wodnej Melioracji Nizin Obrzańskich. Analizy wykazały, że zakres robót konserwacyjnych wykonanych w latach 1997–2006 przez spółkę pokrywał zaledwie 10% potrzeb. Jako jeden z głównych powodów można wskazać niedostateczną ilość środków finansowych przeznaczanych na roboty konserwacyjne. Zbyt mała w stosunku do potrzeb jest nie tylko składka uchwalana przez członków spółki ale istotnym problemem jest jej ściągalność szacowana na 70–80%, a w niektórych rejonach nawet zaledwie na poziomie 50%. Niedostateczny w stosunku do potrzeb jest też stopień pomocy państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego w dofinansowaniu działalności spółek. Analizy wykazały, że dotacje dla Spółki Melioracyjnej Nizin Odrzańskich w analizowanych latach systematycznie malały i wynosiły średnio rocznie niecałe 12% budżetu. Organy państwowe i samorządowe muszą wyraźnie wskazać, czy są zainteresowane funkcjonowaniem infrastruktury wodno-melioracyjnej i czy prześlą środki na pomoc w jej utrzymaniu, tym bardziej, że spółki wodne nie mogą liczyć na dotacje unijne do statutowej działalności. Skutkiem zaniedbań w utrzymaniu jest bowiem przyspieszone zużycie techniczne urządzeń melioracyjnych a perspektywą, nieuniknioną – znacznie kosztowniejsza ich odbudowa, mogąca przywrócić sprawność funkcjonowania.

ACTUAL PROBLEMS IN THE FUNCTIONING OF WATER
COMPANIES EXEMPLIFIED BY THE ACTIVITY
OF WATER COMPANY OF THE OBRA LOWLAND LAND
RECLAMATION SYSTEM

Jerzy Bykowski, Czesław Przybyła

Department of Land Reclamation, Environmental Formation and Geodesy,
University of Life Sciences, Poznań

Key words: drainage systems, exploitation, financial outlays

Summary

The objective of the presented work was an analysis of the actual legal, technical, organizational and financial conditions of the functioning of water companies exemplified by the activity of Water Company of the Obra Lowland Land Reclamation System. Analyses showed that the range of conservation works carried out by the Company in the years 1997–2006 covered only 10% of the real needs. One of the main reasons of such a situation is the insufficient financial resources assigned for conservation works. In relation to the needs, the membership fee resolved by the Company members is too low, but the real problem consists in the fact that the fee is regularly paid only in 60–80% and in some regions, only in 50%.

Also the financial help received from the government and from the territorial administration units is insufficient in relation to the costs. Analyses showed the subventions received by the Water Company of the Obra Lowland Reclamation System, annually amounted to about 12% of the Company's budget. The government and the administrative organs must declare whether they are interested in financing the water and land reclamation infrastructure and whether they are going to transfer adequate financial help for its maintenance. This is important also because water companies are not entitled to receive any subsidy for their activity from the European Union. In result of neglects in the necessary maintenance, there will follow an accelerated degradation of the installations and in perspective, a complete reconstruction will be necessary and it will be significantly more expensive to restore the correct functioning of the system.

Dr hab. inż. Jerzy Bykowski

Katedra Melioracji, Kształtowania Środowiska i Geodezji

Uniwersytet Przyrodniczy

ul. Piątkowska 94

61-691 POZNAŃ

e-mail: jurbykos@au.poznan.pl